

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

"בַּיַד רְמָה"

עיון בפרשת השבוע על פי ה"פרי צדיק"

וסדר הגאולה ממצרים הוא התבנית לסדר הגאולה האמתית והשלמה של העתיד. לכתחילה נדרש פרעה שהוא ירשה את ישראל לצאת, וכשאמר לו משה 'גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלוהינו, ופרעה קיים את זה, ושלה עמהם את הערב רב ובידיהם זבחים ועולות והלך גם ללוותם, לא היו ישראל יכולים אז לצאת ביד רמה. ורק אחרי כן, כשנהפך לכב פרעה ועבדיו אל העם לאמור 'מה את עשינו כי שילחנו את ישראל מעבדנו' – וירדוף אחרי בני ישראל, רק אז נתקיים בהם 'ובני ישראל יוצאים ביד רמה', ורק אז זכו לאור הגדול, נגלה עליהם בעוברם את הים, להיות נביאים בערכו של משה, להתנבאות בזה, ואמרו 'זה אלי ואנוהו אלוהי אבי וארומננהו'.

וכן לעתיד, מקודם ירשו האומות את ישראל להיאחו בארצם, וזה יהיה אך לגאולה של יציאה ואולם כשיגיע תור גילוי הגאולה בכל הוד כליל תפארתה וקודש שלמותה אזי יהפכו כל העמים לרודפים ויבואו על ה' ועל משיחו ואז תהיה מלחמת גוג ומגוג, ויפלו על הרי ישראל, והיה ישראל כולו קודש לה' ויתגלה משיח בן דוד.

6. ממעייני הישועה ב', ר"ג; השנאה לישראל

האהבה שאומות העולם מראים לישראל היא פגם בקדושתם, ולעומת זאת השנאה לישראל היא להם לשבח ועלוי. על ידי האהבה שלהם מתערבים כחות זרים בנפש הישראלית וממילא אינו מובדל כל כך ההבדל האמתי שבין ישראל לעמים, אולם על ידי השנאה מבדילים כל הכחות הזרים מישראל, וההבדל שבין ישראל לעמים מתגלה ומתבלט.

בעקבתא דמשיחא, שהוא הזמן שבו צריך להתגלות ההבדל התהומי שבין ישראל לעמים בכל פרטיו ובכל דקדוקיו, מתגברת השנאה על עם ישראל מכל העמים השונים, וכאשר תושלם השנאה הזאת בשלמותה, שלא תשאר שום אומה בעולם שתהיה מוקירה את ישראל, יתגלה ההבדל הזה בכל מלואו ואז תהיה הגאולה, שכן כל הבדל שבין ישראל לעמים – גאולת ישראל ושהרום מן העמים הוא, והמלוי הגמור של ההבדל הזה הוא המלוי של הגאולה השלמה.

שנאמר בשלה פרעה שמורה שלא נשלמו ישראל מצדם ולא היו ראויים לצאת ביד רמה בלא רשות פרעה רק בשלה פרעה שיצאו ברשותו וכמו שאמרנו ויצטרכו עוד לגליות מזה ידע משה רבינו ע"ה שאינו נכנס עמהם לארץ שאם היה נכנס עמהן לא נשתעבדו עוד ישראל בשום גלות (כמו שנאמר במג"ע) ולכן כיון שראה שלא יצאו ביד רמה בלא רשות רק פרעה הסכים ושלחם צוח וי שאינו נכנס עמהן לארץ כאמור: ובזה הקדוש משמע דהרגיש גם כן על לשון ויהי ומפרש דקאי על ישראל שהם הרגישו אז תבירו דרוחא ואמרו וי עיין שם (מה א).

4. פרי צדיק בשלה ב'

ויהי בשלה פרעה את העם ולא נחם וגו', פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה. ובמדרש רבה איתא דפרעה צוח וי עיין שם ולכאורה מה ראה על ככה לחזור מדעתו ששלחם והלא ראה המכות שסבל עד שלא שלחם. אך באמת אם היו ישראל בשלימות לא היה פרעה רודף אחריהם ולא היה צוח וי וכדרך שאומרים אין ארור מדבק בברוך, היינו שהארור אינו רוצה להתדבק בברוך ובורה ממנו ורק מפני שהיה לישראל עוד נגיעה ושלימות לקליפת מצרים היה רצון פרעה לרדוף אחריהם לצד החלק דע מהקליפה שנמצא בהם ועל כן צוח וי ששלחם.

5. ממעייני הישועה עמ' כ"ט-ל'

הגאולה העיקרית איננה רק זו שמפטר את ישראל מן הגלות, אלא היא גלוי אור חדש, כמאמרנו 'אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו', אור מבהיק נורא ונפלא כזה, אשר כל הנמצא בהויה מכבר אינו כלל בערך נשגבות האור ההוא. ולזאת אי אפשר שנוכה אליו על ידי שום מוגע ומשא אויה שהוא עם העמים. אדרבה, כל נגיעה איזו שהיא וחלק כל שהוא מצדם, פוגמים את הגאולה ומעכבים בעד גילוי קדשה. לזאת, אם לפעמים המצבים מביאים שיהיה סיוע לישראל בפטורם מן הגלות גם מצד העמים, הרי זה בבחינת 'חיל בלע ויקיאנו', וכשמגיע תור גלוי הגאולה, מקיאים ישראל כל הסיוע שקבלו מהם, והעמים הזורים בהם על מעשיהם שעזרו וסייעו לישראל, ונהפכים לרודפים. ובה המסילה נסללת לנו לזכות לאור הגאולה, בעטרת הודה והדרה וקדש תפארתה ...

1. שמות ג', י"ז; י"ד, ה'; ז'

(ז) ויהי בשלחו פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה: ... (ה) ויגד למלך מצרים כי ברוז העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו: ... (ז) ויזוץ יהוה את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחריו בני ישראל ובני ישראל יצאים ביד רמה:

2. רמב"ן שמות י"ד, ה'

ויוגד למלך מצרים כי ברח העם. ... וזה טעם ובני ישראל יוצאים ביד רמה (פסוק ח), שעשו להם דגל ונס להתנוסס, ויוצאים בשמחה ובשירים בתוף ובכנור כדמות הנגלים מעבודת לחירות, לא כעבדים העתידים לשוב לעבודתם:

3. פרי צדיק בשלה א'

ויהי בשלה פרעה וגו'. כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער (מגילה י ע"ב) וזה שדקדק במדרש רבה מי צוח וי פרעה משל למלך וכו', אך יש להבין למה הזכיר כאן שצוח פרעה וי. גם למה נכתב כאן בשלה פרעה וגו', והוה לו לומר ויהי בצאת ישראל והיה קיצור לשון ובתורה אין אות יתירה חס וחלילה. אך באמת ידוע שבדאי לא נצרך המכות, כי אין מעצור לה' להוציא בני ישראל בעל כרחו דפרעה בלא שום מכה. רק מפני הקטרוגים מה נשתנו אלו מאלו שהיו ישראל מוקפין בקליפה כעובר במעי אמו כמו שנדרש (בפסיקתא) על פסוק גוי מקרב גוי ובמדרש (ויקרא רבה פ' כג) אלו ואלו עדלים וכו', ועל זה הוצרכו המכות להיות נגוף למצרים ורפו לישראל שנתבררו ישראל ובכל מכה יצאו ממדרגה אחת בקליפה ונכנסו במדה אחת בקדושה מתנתא לעילא (ונת' כמה פעמים) ועל כן הוצרכו ישראל לצאת ברשותו של פרעה. וזה שנאמר ויהי בשלה פרעה את העם שיצאו ברשותו מפני שהיו משוקעין וזה שנאמר ויהי דצוח פרעה וי ששלחתי את ישראל כיון שהיה סיפק בידו שלא לשלחם ולא היו יוצאים בלא רשותו. וזהו זוי באמת גם כן שהיו ישראל משוקעין כל כך בקליפה שאם היו מתמהמה עוד שעה חס וחלילה לא היו יכולים לצאת משם. ... וגם צעקת משה וי הוא שייך למה